

ARDEALULUI

Dlul *Kerekes* Dumitru, plugar
KISBÁNYA
up. Alsófernezely
Szt. Már m.

653

A magyarországi románok szócsové. — Organ de afirmare al Românilor din Ungaria

Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redacția și administrația:

Kolozsvár—Cluj, Str. Deák Ferenc-utca 36. Telefon: 17-49.

Căsuța poștală Nr. 3.

Cultura poporului

Intr'un articol interesant și plin de perspective din revista *Keleti Népe* (nr. 10, 1 Iunie 1941), *Féja Géza* schițează un plan pentru educația și cultura poporului. Planul său prevede încadrarea școlilor existente în politica culturală a poporului și crearea de noi școli și instituții pentru acest scop. Incepe cu grădinile de copii, a căror importanță educativă-națională deosebită o sustine ca și Kodály Zoltán. După *Féja*, „Grădina de copii este casa temeliei sufletești” a copilului. Aici învață limba curată, poveștile inspirate din tradiția populară, aici își deschide sufletul pentru cântecul popular. „Având în vedere că grădinile de copii au strâns legături și cu căminurile de zi, și împlinesc astfel și rolul educației familiale” autorul cere să se ia în considerare următoarele: 1. „Cântecele, poeziile, poveștile și jocurile grădinilor de copii să fie luate din tradițiile curate populare. 2. Grădinile de copii să fie cel mai bun paznic al limbii. 3. Invățătoarele grădinilor de copii să aibă parte de o educație spirituală, morală și igienică superioară. 4. Prima formare sufletească conștientă a copilului datorindu-se lor, numirea lor să se facă pe baza unei serioase selecții și salariul lor să nu fie mai mic decât al celorlalți pedagogi”.

In comunele mai mari există școli populare gospodărești independente. Tipul acesta de școli este una din cele mai fericite alcătuirii ale politicii culturale maghiare. Adăugându-se acum prin lege școlilor primare de 6 clase încă 2 clase, autorul propune ca ultimele 4 clase să fie astfel de școli populare agricole.

Deasemenea, el mai propune ca al treilea grad al școlilor țărănești, populare, să fie așa numita Școală populară superioară. O școală de specializare propriu zisă, ci un mijloc de cunoaștere a rolului național și uman pe care-l are țărâniea”.

Rolul acestor școli este de a face cunoscute poporului creațiile cele mai de seamă ale literaturii, faptele istoriei (și mai ales a istoriei proprii), societatea în care trăiește, cu legile dezvoltării ei, problemele practice ale industrializării agriculturii, etc.

In ce privește școlile speciale, d. *Féja* crede că cele 59 de școli de agricultură sunt insuficiente și numărul lor trebuie mărit. „E nevoie de școli de agricultură de iarnă”.

La fel de importantă este pregătirea și educația pentru cooperatie. „E timpul ca locul falselor cooperative să-l ocupe adevăratele cooperative populare clădite de jos în sus”.

Principiile politicii culturale populare ar trebui să fie următoarele:

1. „Viața fiind o unitate organică, paralel cu politica culturală trebuie să se facă: a) prefacerea economică, adică reforma proprietății agrare, b) formarea unui sistem de cooperative bazat pe libera asocierii și clădit din jos în sus și c) progresul vieții publice țărănești”.

2. „Politica culturală populară crește agricultorii „de calitate”, face posibilă industrializarea agriculturii (deasemenea în formă cooperatistă)... și prin cooperative dă puțința ca țărâniea să dobândească rol și în comerț. Pe scurt: lărgește sufletul țărănesc și vraja țărănească, până acum unilaterală și îngheșuită în „parce”... Toate acestea, firește, sunt condiționate de eliberarea poporului”.

3. „Partea cea mai bună a intelectualității maghiare de două decenii se hrănește

Apelul amiralului Darlan adresat francezilor

— Asigurarea viitorului Franței în cadrele noiei Europe —

VICHY 11. (DNB.) — Amiralul Darlan, vicepreședintele consiliului de miniștri al Franței, a rostit Marți seara un discurs, care a fost radiodifuzat de toate posturile franceze. Amiralul Darlan a adresat un apel tuturor francezilor, cerându-le să sprijinească guvernul pentruca acesta să-și poată împlini misiunea grea. Vorbind de îndatoririle guvernului, amiralul Darlan a rezumat obligațiunile, primordiale în următoarele trei puncte:

1. *Imbunătățirea situației poporului francez.* 2. *Pregătirea păcii și 3. Asigurarea viitorului Franței în cadrul noiei Europe.* — Vicepreședintele consiliului de miniștri a accentuat necesitatea negocierilor cu Germania. Din îndrumarea mareșalului Petain, amiralul Darlan duce de câteva săptămâni aceste negocieri. Gu-

vernul este obligat, să creeze o atmosferă favorabilă pentru o pace onorabilă, fiindcă numai așa își poate asigura Franța locul ce i se cuvine în noua Europă. (MTI.)

ANGLIA A IMPIEDICAT FRANȚA SĂ TRANSPORTE TRUPE ÎN SIRIA

VICHY 11. (DNB.) — Cercurile competente franceze au declarat, că englezii au împiedicat încă din Octombrie a anului trecut transportarea soldaților francezi în Siria. Acest fapt demonstrează, că englezii au proiectat încă de pe atunci ocuparea Siriei. Franța a fost autorizată în cursul tratativilor de armistițiu să trimită 10.000 de soldați pentru menținerea ordinii și apărării securității din Siria, dar aceste trupe nu au putut fi transportate acolo. (MTI.)

Din Istanbul se anunță

Inaintarea engleză din Siria a fost oprită

— Detașamentele franceze luptă cu mare înverșunare —

ISTAMBUL 11. — Agenția „NST” anunță, că observatorii din Istanbul urmăresc cu vie atenție desfășurarea evenimentelor din Siria. Din relatările mai recente rezultă, că înaintarea englezilor a fost oprită. Atitudinea forțelor defensive franceze este excelentă și rezistența lor este satisfăcătoare. Din Af-

rica de Nord au sosit forțe aeriene franceze în Siria, astfel, că raportul forțelor aeriene franceze și engleze este egală.

Flota franceză din Levant, deși se compune din unități neînsemnate, a reușit până acum să împedice cu succes încercările de debarcare făcute de englezi. (MTI.)

din sufletul și cultura populară. In schimb, trebuie să ducem poporului așa numita „cultură înaltă”... Pentru a face aceasta, avem și alte mijloace decât instrucția publică: 1. Presă populară — ziare ieftine, înafara partidelor, pe care le scriu scriitori și din care sunt excluși politicienii, 2. Săptămânal, la fel; 3. Cărți ieftine...; 4. Din editarea celor de mai sus trebuie să se excludă orice fel de interese capitaliste”. (Prezentul și viitorul politicii culturale populare).

Planul de mai sus se referă, firește, la poporul maghiar. Gânduri asemănătoare ne preocupă însă și pe noi în legătură cu educația și cultura poporului nostru și astăzi, când această însemnată sarcină revine bisericilor noastre, dorim ca ele să pregătească un astfel de program realist și cuprinzător. Acest program trebuie să țină seamă de situația reală a țărânimii și de nevoile ei adevărate. Structura societății românești din această parte a Transilvaniei, importanța numerică și istorică a țărânimii noastre cere ca să nu se cruțe nici o osteneală pentru întocmirea și realizarea acestui program.

Indiferent de categoriile și gradele învățământului dela sate, școlile noastre, pe lângă cunoștințele școlare (limbă, istorie, geografie, aritmetică ș. a.) și pe lângă formarea sentimentului de dragoste față de

neam și lege și față de producțiile lui spirituale, trebuie să dea, în același timp, și temeinice cunoștințe practice în toate ramurile vieții agricole, pentruca țărânul să poată găsi o ieșire din situație desavantajată în care este, să învețe cum să mărească randamentul producției sale, cum să-și valorifice mai bine munca sa și astfel să-și poată ridica nivelul de viață și să-și lărgească orizonturile spirituale.

Ar fi util ca programul acesta să prevadă o mai mare extindere a grădinilor de copii, fiindcă elementele subconștiente ale iubirii de pământul natal, de neam, de limbă și de tradiție se răsădesc în sufletul copiilor la această vârstă fragedă. D. Kodály Zoltán, într'o foarte interesantă carte, din care se pot învăța multe lucruri folositoare: „Muzica în grădina de copii (Zene az óvodában), spune că aici se pun temelile edificiului națiunii. „Cu cât fundamentul (acestui edificiu) e clădit mai adânc, cu atât clădirea este mai solidă”.

La fel de importante sunt școlile speciale, profesionale, pentru țărani, unde tineretul nostru să-și poată dobândi cunoștințele necesare unei agriculturii moderne și, în general, orice instituție în care acestui tineret i se dă, odată știința de carte în limbă sa și o serioasă pregătire pentru viață.

La ordinea zilei:

Ucraina

Sunt anumite țări aproape predestinate ca din când în când să poposească asupra lor atenția încordată a opiniei publice. Una dintre acestea s'a dovedit a fi în momentul de față Ucraina, care de câteva săptămâni formează obiectul comunicărilor celor mai fanteziste pe cari posturile de radio americane și engleze le răspândesc în lumea întreagă. Nu trece zi ca pe unda vre-unui post transoceanic, sau englez, să nu poți auzi, că între Germania și Soviete au început tratative, cari au ca scop să se ajungă la un acord între aceste două mari puteri, în ce privește trecerea armatelor germane prin Ucraina. Cercurile politice germane și cele Sovietice s'au grăbit să desmintă afirmațiile fanteziste al propagandei anglo-saxone, arătând, că tratativele ce sunt în curs între cele două mari puteri, n'au ca obiect cele susținute în legătură cu trecerea trupelor germane prin Ucraina. Deși desmintirile au fost categorice și repetate de mai multe ori de guvernele interesate, după isvoarele de informațiuni anglo-americane, între Reich și Rusia ar fi intervenit recent un acord cu caracter militar, care depășește cu mult cadrele înțelegerii ruso-germane din 23 August 1939.

Atât presa germană, cât mai ales cea sovietică, s'au grăbit să considere ca pure invențiuni această nouă piesă de senzație lansată de ziarele londoneze din New-York.

Ucraina, sau pe numele ei oficial Ukrajinskaja, Socialiteoskaja, Sovjetnaia, Respublika, este a doua în ordinea mărimii a republicilor care compun Uniunea Sovietelor. Teritoriul ei este 451 mij km. pătrați și se întinde între granițele fostei Polonii, României, Marea Neagră, Marea Caspică, Republica rușilor albi și a rușilor mari. Pe acest întins și bogat teritoriu locuiesc 33 milioane suflete.

Trecutul Ucrainei este foarte zbuciumat. Din secolul al X-lea Ucraina a aparținut Marelui Ducat al Kiev-ului. Lupte înverșunate pentru independență și împotriva integrării în mare imperiu moscovit au caracterizat trecutul poporului ucrainean dealungul istoriei. În timpul războiului mondial din 1914, Ucraina a fost obiectivul principal al armatelor germane. Cari n'au reușit însă să o ocupe decât în 1917 după prăbușirea Romanovilor. Consiliul național ucrainean care s'a constituit la Kiev la 3 Aprilie 1917, a cerut ajutorul germanilor împotriva bolșevicilor care o amenințau. Primul hatman al Ucrainei a fost Skoropadski, asasinat la 30 Iulie 1918 împreună cu comandantul trupelor germane de ocupație, generalul Eichgorn.

Evenimentele cari au urmat au fost de tristă amintire pentru Ucraina, care a devenit teatrul celui mai sângeros războiu civil. Trupele colonelului Konowaleț și a hatmanului Petljura, au dat lupte grele cu bolșevicii. Iar în 1920 armatele generalilor albi Wrangel și Denikin au suferit înfrângerea decisivă din partea Rușilor.

Importanța Ucrainei este covârșitoare, atât din punct de vedere strategic, cât și economic, comportă deci un interes deosebit în starea actuală a războiului care bântuie Europa. Solul Ucrainei este extraordinar de fertil, producând cantități enorme de cereale care în anii buni ar putea aproviziona întreaga Europă. Dar nu numai cerealele constituie singura bogăție a Ucrainei.

(Continuare în pag. 6-a)

Am citit

Într'un articol semnat de un reputat scriitor, unele episoade din viața aceleia, care a fost Ion Pantea. S'a făcut — nu știu voit sau fără voie și înclin să cred în cea din urmă — o confuzie între frații Pantea, anume între Ion Pantea, care a fost primar al municipiului Marosvásárhely-Târgu Mureș și Ștefan Pantea, fost prim- notar, subprefect și apoi prefect al județului cu reședința în acel municipiu. Confuzia este evidentă, deoarece aflăm din articolul amintit, că cel prezentat ca erou al acestor episoade a fost în acele vremuri primar, iar acum ar fi venit la Kolozsvár-Cluj ca delegat al României în unele treburi în litigiu dintre statul ungar și cel român. Știm însă, că Ion Pantea a fost primarul, iar Ștefan Pantea este delegatul, deci nu una și aceeași persoană, așa cum se spune în acel articol.

Nu a putut fi Ion Pantea delegatul din zilele recente, deoarece el își doarme de vreo câțiva ani somnul de veci în cimitirul din orașul al cărui primar a fost. Și tocmai un „episod“ dela înmormântarea lui ne face să încercăm să ștergem impresia, pe care și-ar putea-o face cei cari nu l-au cunoscut. Anume abia la înmormântare s'a aflat un mare secret al vieții sale. S'a destăinuit, că Ion Pantea a ajutat mulți-mulți ani dearândul, zece săraci din acel oraș, dându-le ajutoare bănești lunare regulate, de vreo câteva sute de lei la fiecare, în monedă și valoarea de atunci. Le-a cerut în schimb un singur lucru. Le-a cerut anume ca nici-odată, sub nici un motiv să nu destăinuiească nimănui această taină. Moartea lui, care a întristat deopotrivă pe toți locuitorii aceluia oraș și înmormântarea la care a participat lume mai multă, decât la înmormântarea multor foști primari, a fost prilejul, când acești zece s'au socotit deslegăți de legământ și au desvăluit taina binefăcătorului lor decedat.

Dacă reputatul scriitor care în articolul său a făcut o introducere jicnitoare nu numai pentru memoria lui Ion Pantea, s'ar fi gândit la pioul și creștinescul proverb „de mortuis nihil, nisi bene“, ar fi evocat poate mai potrivit acest episod din viața lui Ion Pantea, sau chiar și altele, cari denotă calități necontestabile ale decedatului: caracterul și bunătatea neamului său.

I. B.

adus la îndeplinire; pentru aceasta ei trimiseră în Principate profesori greci celebri ca Gobdelas la Iași, Veniamin Lesbiotul la București.

Totuși, în 1818 se ajunge la învățământul românesc. În București, Gheorghe Lazăr și, după el, Eliade Rădulescu și Petru Poenaru organizează școala românească dela Sf. Sava. În Iași Gh. Asachi joacă același rol românizator.

Regulamentul organic aduce unificarea învățământului în cele două principate. Programul științific — elaborat de G. Asachi — e fără îndoială, foarte bine întocmit. Se prevede învățământul primar, secundar și facultăți. Învățământul superior, conform regulamentului organic, s'a dat în Iași în Academia Mihăiliană, unde au fost profesori ca Gh. Asachi, M. Cogălniceanu, Ion Ghica. În 1860, Cuza Vodă transformă Academia Mihăiliană în Universitatea din Iași. Iar, în 1864 se modifică, tot de către Cuza, și cursurile superioare dela Sf. Sava, creându-se Universitatea din București. Prin urmare, deși aceste așezăminte de știință datează sub numele de Universități din 1860 și 1864, putem totuși socoti că ele reprezintă forma actuală a școalelor înalte create respectiv în 1640 și 1678.

Tradiția culturală a Românilor se îmbogățește astfel cu elemente prețioase, de care trebuie să ținem seamă dacă vrem să judecăm obiectiv înfăptuirile și năzuințele culturale ale Românilor.

Prof. PETRE SERGESCU
Membru Corespondent al
Academiei Române.

„Idea de drept. Principiul naționalităților. Dreptul ginților“

Îndată după terminarea campaniei din Balcani, când se puse problema împărțirii teritoriilor cucerite, pentru că era greu de urmat principiul etnic în noile regrupări politice, presa italiană a subliniat în mai multe rânduri inactualitatea principiului naționalităților. „Popolo di Roma“ (după Ștefan) scria că înființarea unui stat sloven e imposibilă și observa că războiul actual a fost provocat de fărâmițarea exagerată a națiunilor. Alipirea pământului sloven de Italia și de Germania arată că Europa merge spre unitate. De curând un articol al revistei „Regime Fascista“, ia atitudine împotriva principiului naționalităților. Acest articol îl comentează d. Dr. Georg Goldschmidt într'un articol de fond, cu titlul de mai sus, publicat în organul comunității germane din Ungaria, „Deutsche Zeitung“. (I. VI. 41), făcând următoarele considerații pe marginea lui:

„Atâta timp cât popoarele au trăit izolate, respective în afară de orice contact, fără a fi avizate unele la altele, nu se vorbea nici de continente, nici de spații. Spațiu și continent sunt națiunile acelei epoci, în care popoarele alcătuiau state și statele spațiile anumitor finalități politice. La principiile cele mai recente ale ordinii continentului aparține aceia a ideii imperiului. Această idee a fost legată până acum de aceea a dinastiilor, dar tendințele dinastice nu se identificau întotdeauna cu acele tendințe naturale care formează o unitate de spațiu și popor. La această unitate de spațiu (Raum-Einheit) aparține și monarhia dunăreană. În general, temeliile statelor din secolul trecut au fost factorii politici, spațiali și economici. La aceștia s'a adăugat apoi și acela al poporului. Acesta e un factor, care trebuie luat în considerare la alcătuirea unei unități spațiale. Și este important acesta mai ales acolo, unde așa numitul popor dominant din Stat, fără să aibă majoritatea absolută, este element conducător între popoare de același nivel cultural. Noțiunea imperiului primește o notă specifică în asemenea spații de stat (Staats-raumen). Nu este ceva care trebuie să stăpânească, ci ceva care trebuie să aplaneze, să ordoneze. Această idee a imperiului (Reichs-idee) își schimbă aspectul îndată ce ieșe din cadrul unei unități geopolitice, pentru a crea unități mai mari de ordin politic și altfel se prezintă dacă ia forme continentale. În primul caz formează imperiul, în al doilea o uniune de stat. Ambele modalități sunt posibile. Dacă menținem și a treia formă, aceea a statului național bazat pe unitate geopolitică, rezultă acele trei forme de unități politice naturale, pe care se bazează popoarele, spațiile, continentale. În aceste trei spații, ca unități politice, cuvântul hotărâtor îl va avea întotdeauna cel mai puternic, și din punct de vedere cultural, cel mai superior. E evident, că aceste unități trebuie să fie în contact intens și reciproc în epoca mijloacelor de circulație rapide și a industriei bazate pe producție continentală.“

Articolul critică apoi principiul naționalităților și realizarea lui de după războiu și schițează bazele noii ordini: „O nouă ordine nu rezultă din principii, ci din ideea de drept. Dacă e vorba deci de crearea unei noi ordini, aceasta e realizabilă numai cu respectarea drepturilor celor mai naturale ale individului și ale poporului.“

Ce scrie presa străină

„Principiul istoric nu este exclus de dreptul ginților (Volkstumrecht). E posibil ca unele grupări etnice să adere... la o oarecare idee, principiu, istoric. Înainte de toate însă, aderă la dreptul ce-i compete ca popor, întocmai cum poporul dominant, devenit odată grupare etnică, va apăra mai întâi calitatea sa etnică și abia apoi va lupta pentru reîntronarea statului său. Dacă „Pester Lloyd“ în articolul său de fond din 27 Mai a. crt. susține părerea, că ideea de bază, principiul noui Europe este principiul istoric, noi, la rândul nostru, trebuie să accentuăm cu toată tăria, că fiecare idee, fiecare principiu merită să încadreze într'o unitate de stat mai multe popoare de același nivel cultural, numai atunci va fi de durată, dacă respectă principiile elementare ale poporului ca unitate etnică. Grupările etnice numai atunci vor îmbrățișa ideea unui stat sintetic, dacă acesta, la rândul său, va respecta fără nici o rețicență dreptul ginților, care să dea popoarelor posibilitatea unei dezvoltări firești...“

„Noua ordine“ iarăși la ordinea de zi

În ultima vreme, presa se ocupă din nou în mod intens cu enunțarea și desmințirea diferitelor știri și planuri de pace și de reorganizare a lumii. Aventura lui Hess, al cărui mister a rămas nedesluit încă, întâlnirea recentă dela Brennero, ca și prezentarea ambasadorului Statelor-Unite, Winant, în fața președintelui Roosevelt pentru a-l informa despre stările din Anglia au putut alimenta din plin imaginația oamenilor și, în lipsă de informații precise ziarele au putut face tot felul de presupuneri, între care tema încheerii păcii și a organizării lumii după războiu nu ocupă locul cel mai modest.

FRANCISC JOSIF
APA PURGATIVĂ

Dacă o mare parte din fanteziile, care se scriu, nu trebuie luate în serios, un lucru trebuie totuși să se aibă în vedere și anume, că ele reflectă dorința de pace a opiniei publice, dorința de a vedea odată terminat acest război și de a se instaura, după războiu, o astfel de societate care, să nu mai facă posibilă vreodată întoarcerea acestor nesfârșite suferințe.

Bud. Tud. publică chiar azi din Bazel un astfel de plan — desmințit de altfel — în legătură cu înființarea Statelor Unite ale Europei, care ar desființa barierele vamale, monetă unitară (marca germană) urmată sub conducere germană și în care Germania, Italia, Franța și Spania va avea preponderența organizatorică. În schimb, este autentic planul Partidului Laburist, despre care deasemenea astăzi au scris ziarele. La ședința de închidere a congresului, Par-

— UN MARE PROGRAM DE PREMIE LA CINEMA „ROYAL“. Atelier american, brațe americane și artiști americani au turnat în film „Cireasa neagră“ piesa de renume mondial a scriitorului Hunyady. În rolul femeii sârbe: FRANCIS KAY, ofițerului ungar: NILS ASTHER și în rolul bărbatului sârb: VALTER HUSTON. Acest grandios film „Metro“ va fi reprezentat la Cinema „ROYAL“ până Duminică. Inceputul reprezentațiilor la ora 3 p. m.

Programe întregitoare: 1. „AMORUL ÎN BIROU“. 2. „SOTIA MEA A PLECAT DE ACASĂ“. 3. Cel mai nou jurnal sonor unguresc. 4. Surpriza cinematografului „ROYAL“: direcțiunea a procurat pentru rularea permanentă și cu drept exclusiv jurnalul sonor „LUCE“.

In concluzie, articolul precizează: Idei și principii sunt numai atunci de durată, dacă se bazează pe drept și pe dreptate. Grupările etnice nu cer decât dreptul de a trăi viața lor națională fără nici o inhibiție.

tidul Laburist englez s'a ocupat de problemele reconstrucției sociale de după războiu și a accentuat, că muncitorimea engleză va duce războiul până la capăt, dar acest războiu dorește să se termine nu cu o pace victorioasă, ci cu o pace dreaptă.

Reconstrucția de după războiu e o problemă tot atât de importantă ca și pacea însăși. Pacea ne face numai să răsufliăm puțin, dar, ea singură nu poate aduce liniștea, asigurarea muncii și a vieții, bunăstarea. Enormele distrugereri de material și bunuri din timpul războiului, la care se adaugă greutatea transformării industriei de războiu în industrie pentru producția normală de pace, plasarea soldaților demobilizați, alimentarea unei populații extenuate, vor pune atât conducătorilor de popoare cât și maselor probleme greu de rezolvat.

În Europa în special, oricare va fi forma ei politică, situația după războiu va fi extrem de grea. Ea nu va putea asigura hrană populației ei fără a exporta produse industriale, dar, din lipsă de materii prime din toată lumea, va depinde de puterea, care posedă aceste materii prime și va avea posibilitatea să le transporte. Dar numai controlul mulțimilor va putea face ca această reorganizare să se facă în spiritul colaborării între națiuni.

T. BINDEA

Mica Publicitate

INSCHIMB palat din Brașov în valoare de 7.000.000 Lei cu un imobil din Kolozsvár-Cluj care are un venit de 10.000 Pengö. Dr. Ligeti, Horthy M.-ut 9. 288

MOȘIE ÎN TIMIȘOARA valorează 600.000 pengö, schimbă cu moșie sau casă de raport din Ungaria, un client al meu. Lămuriri dă: dr. Zajzon Béla, avocat. Budapest, IV, Muzeum-körut 15. Telefon: 184-480.

SCHIMBĂM imobile din Făget, județul Caraș-Severin, cu imobile din Kolozsvár-Cluj. Detalii se primesc la biroul de schimb, vânzare și cumpărare de imobile. Dr. Ligeti, Kolozsvár-Cluj, Horthy Miklós-ut 9. sz. 287

CEA MAI MARE PRĂVĂLIE ROMÂNEASCĂ
din Óradna-Rodna, Fő-utca 693

ISTRATE IOAN

Mare și bogat asortiment în coloniale, delicatose
și beuturi spirituoase

COMERT INDUSTRIE FINANTE

Știri economice

Adunarea cooperativelor de credit la Máramarössziget-Sighet. Ziarele scriu, că Centrala cooperativelor de credit (Országos központi Hitelszövetkezet) a ținut zilele trecute o adunare a conducătorilor cooperativelor de credit din județ și a funcționarilor administrativi ai județului. D. Schandl Carol din partea centralei, a motivat această adunare cu nevoia Centralei de a lua contact cu cooperativele de credit în vederea reorganizării lor.

Starea semănăturilor. Ultimul comunicat al Ministerului Agriculturii anunță, că starea cerealelor în unele părți ale țării s'a îmbunătățit, căldura din ultimele zile a avut un efect favorabil. In ce privește fructele, se așteaptă o recoltă mijlocie. Pășunile sunt în parte sub apă.

La ședința consiliului administrativ al județului Kolozsvár-Cluj d. Gaál Elemér, subprefectul județului a făcut cunoscut, că pe teritoriul județului se așteaptă o recoltă mai bună, decât aceea din anul trecut.

Transportul lemnului din Székelyföld-Secuime. „Magyar Nemzet” anunță, că s'a încheiat o înțelegere internațională pentru folosirea liniei de peage de la Rásboieni, datorită căreia, se va putea începe exportul producției de lemne din Săcuime. Lemnele vor fi exportate în Germania.

Piața muncii. Conform ultimului buletin oficial de plasare de Stat, caută de lucru 5829 muncitori (3021 muncitori industriali calificați) și se află plasament pentru 351 muncitori (109 calificați).

Știri din străinătate

Secerișul în România. Se anunță din București, că pentru strângerea recoltei de cereale din regiunile de câmpie, autoritățile au luat măsuri să se aducă brațe de muncă dela munte. Muncitorii vor fi plătiți cu ziua și vor primi hrană. Cheltuielile de transport ale muncitorilor agricoli sunt obligați să le plătească proprietarii.

Comunicația dintre România și Bulgaria. Duminecă a fost la Giurgiu inaugurarea solemnă a „ferry-boat”-ului, care leagă Giurgiu cu Rusciucul. De acum înainte, drumul dela București la Sofia se va putea face fără transbordare, trenul întreg fiind trecut cu „ferry-boat”-ul peste Dunăre.

Sofia. În Bulgaria de sud s'a început seceratul. Este probabil că se va recurge la mobilizarea civililor pentru ca secerișul să nu sufere întârzieri acolo unde nu sunt suficiente brațe de muncă. După cum anunță agenția Stefani, peste puțin timp 10.000 de muncitori bulgari vor pleca în Germania. (MTI.)

Finlanda primește grâu din Soviets. Sovietsii au permis exportul a 20.000 tone grâu pentru Finlanda din cantitatea de 70.000 t. la care s'a obligat conform înțelegerii comerciale din 28 Iunie 1940, dar care n'a livrat până acum decât 15.000 t.

New-York. Peste 1000 de reprezentanți ai muncitorilor și patronilor din industria de construcție s'au întrunit la New-York. Oratorii au declarat, că toate ramurile industriei de construcție sunt puse de acum în slujba apărării țării. Secretarul Sindicatului muncitorilor constructori, între altele, a spus: cu drept cuvânt se poate admira producția statelor totalitare, dar nu există țară în lume, care să poată concura cu produc-

Reglementarea situației băncilor din Transilvania de Nord și Transilvania de Sud pe bază de reciprocitate

Ziarul „Déli Hírlap”, oficiul Comunității Maghiare din România, ce apare la Timișoara, scrie următoarele în legătură cu situația băncilor maghiare din Transilvania de Sud și a celor românești din Transilvania de Nord:

„La data de 1 Aprilie a. c., guvernatorul Băncii Naționale a României a chemat la sine pe conducătorii institutelor financiare maghiare din România, invitându-i ca prin legăturile pe cari le au, să se străduiască să obțină renunțarea la măsurile pe cari intenționează să le ia Centrala Institutelor de Credit Maghiare față de Băncile românești din Transilvania de Nord, deoarece în caz contrar aceleași măsuri vor fi luate și față de Băncile ungurești din Transilvania de Sud.

În baza acestei invitații d. Gyárfás Elemér, președintele Comunității Maghiare din România, care are și calitatea de președinte al Sindicatului Băncilor din Erdély-Ardeal, a plecat la Budapesta, unde a luat contact cu directorul Pakody, referentul acestei chestiuni în Centrala Institutelor de Credit.

Convorbirile de atunci n'au dus însă la rezultat, deoarece conducerea Centralei a declarat, că intenționează să aplice măsurile arătate, în mod unitar pe întreg teritoriul Ungariei, indiferent de situația din trecut, sau naționalita-

tea Băncilor. Având însă în vedere, că asemenea măsuri unilaterale ar fi avut efecte inevitabile și asupra Băncilor ungurești din România, d. Gyárfás Elemér a ținut de datoria sa să atragă atențiunea guvernului maghiar asupra acestei împrejurări.

Rezultatul comunicării a fost, că guvernul ungar a adus la cunoștința guvernatorului Băncii Naționale a României — că deși este hotărât să aplice principiile de raționalizare dinainte stabilite și în teritoriile Transilvaniei de Nord, — în ce privește însă Băncile românești, este dispus să procedeze de comun acord cu guvernul român, fiind dispus să examineze propunerile ce se vor face în această direcție.

În baza acestei comunicări, guvernatorul Băncii Naționale a României a însărcinat Consiliul superior bancar să se ocupe de această chestiune și să întocmească un proiect corespunzător. Proiectul a fost întocmit și a fost supus aprobării Ministerului de finanțe și probabil în curând va fi comunicat guvernului maghiar pe cale diplomatică.

Sperăm — scrie „Déli Hírlap” — că în baza acestora, în curând va interveni un acord internațional și în această chestiune, rezolvându-se în mod echitabil încă o problemă, care a cauzat multă neliniște și nesiguranță materială.

Mare, sau mică proprietate ?

Problema aceasta, atât de discutată, nu este bine definită și lămurită pentru masa producătorilor agricoli. Să vedem deci, care ar fi avantajile uneia sau celeilalte forme de proprietate din punctul de vedere al profitului individual și al venitului național.

În mica proprietate, (până la 5 jug.) munca se face primitiv; cu unelte simple. Cultura rațională a plantelor este exclusă. Mașinile agricole lipsesc. Îngrășarea rațională a solului nefiind o problemă de primă importanță, întrucât îngrășarea cu bălegar este unica posibilitate în astfel de gospodării, producția la ha. cu această lipsă de mijloace este inferioară și deci, și profitul gospodărilor minim.

Mai important, decât acestea toate, este faptul, că economia națională agrară, nefiind o consecință a unei organizări raționale, deoarece fiecare gospodăruține seamă numai de propriile sale necesități și face însămânțările în consecință, statul nu produce ceiace ar putea mai bine valorifica, iar din punct de vedere cantitativ și calitativ, ceiace normal ar putea produce.

ția Americii, dacă ne apucăm de lucru pentru apărarea țării.

Bugetul de războiu al U. S. A. „Magyar Nemzet” publică după K. H., că în baza bugetului anului următor s'a putut calcula, că Statele Unite au prevăzut pentru înarmare 43 miliarde dolari, din care 6 miliarde pentru forța navală, 7 miliarde pentru acoperirea ajutorului în natură dat Angliei. Restul de 30 miliarde, ca și cele 7 miliarde pentru Anglia, este destinat înarmării aeriene.

Incheierea tratatelor economice germano-române. Din „Neue Züricher Zeitung”: S'au încheiat lucrările comisiunii germano-române pentru reglementarea raporturilor economice. S'au discutat în amănunt problemele existente între aceste două țări refe-

Să nu uităm că, mai ales acum, când Europa se află în fierbere, orice indicație s'ar da micului gospodar și oricât de conștient cetățean ar fi acesta, existența lui fiind legată de o bucată de pământ, și numai de ea, o va utiliza așa cum interesele lui și ale familiei sale o cer și nu va mai ține socoteală de colectivitatea în care trăiește.

În America, prin marile proprietăți și în U. R. S. S. prin proprietatea colectivă, s'a putut ajunge la o raționalizare a producției, nu numai din punct de vedere tehnic agricol, ci și din punct de vedere al organizării producției după necesitățile colectivității, sau ale statului. Întrebuințarea tractorului în locul plugului, care, a batozei de treerat, în locul îmblăciului, a mașinei de semănat, precum și a mașinilor pentru răspândit îngrășăminte chimice; a secerătoarei și secerătoare-legătoare, în locul coasei și secerii; ș. a. m. d., aduc economii importante de brațe de muncă, de sămânță, îngrășăminte etc. și tot atât de însemnate profituri, care se pot pune în slujba colectivității pentru progresul societății și fără aceste inovații tehnice zadarnic se vorbește atât de mult de

ritor la circulația bunurilor și a plășilor. Acordurile perfectate prevăd pentru durata anului 1941 o serie de îmbunătățiri cu privire la plăși și la intensificarea schimburilor de bunuri. Se promovează mai mult exportul german în România și România va primi din Germania acele produse de care are nevoie pentru ridicarea economiei naționale. Pentru intensificarea colaborării economice între aceste două țări vor avea loc consultări între reprezentanții ai diferitelor ramuri industriale din Germania și România. Acordurile au fost semnate la 29 Mai de către ministrul plenipotențiar Clodius pentru Germania și secretarul de stat Dimitriuc pentru România. S'a mai semnat un acord vamal germano-român, care rezumă și simplifică dispozițiunile din ultimii ani.

ridicarea standardului de viață al țării.

Într-o gospodărie de 100—200 ha., unde raționalizarea și mecanizarea, devin foarte rentabile, producția la ha. se poate dubla, sau chiar tripla, față de a unui biet țaran cu 2 ha și 5—6 guri de hrănit.

Ce asolament poate concepe țaranul care are nevoie de pâine și mămilgă pentru copii și ceva furaje pentru vacă sau cal, dacă le are pe acestea, și ce asolament și ce rotație, pentru a nu secătuți solul, se poate face acolo unde munca depășește interesele individului și unde fiecare individ, nu e decât o verigă din lanțul de interese al societății, respective al statului.

În Câmpia Transilvaniei, unde bălegarul, chiar dacă există, nu poate fi utilizat de gospodari pentru îngrășarea solului, deoarece lemnul lipsind, bălegarul uscat este lemnul țaranului, prin producția minimă la ha. și prin puținele ha. ce le poate gospodări un țaran, posibilitățile de schimb ale acestuia sunt în fine, dacă nu inexistente, iar ca o consecință logică, progresul stagnează și tineretul, cu oricâtă vigoare fizică și intelectuală ar fi, nu poate ține pas progresului și evoluției normale a societății.

Multe exemple, pledează în favoarea proprietății mari, mecanizate, raționalizate și organizate, pe care le susțin cu toate mijloacele proprietarii de mari întinderi de pământ, potrivnici oricărui împroprietărire pt. țaran.

Proprietatea mare, pusă însă în profitul exclusiv al unui individ, unde muncitorii agricoli înlocuiesc boii din jug, deși dă un randament, care la prima vedere te face să pledezi pentru ea, prin faptul, că elementul realmente productiv, țaranul fără pământ sau cu pământ inconștient, este într-o stare mai rea decât a țaranului, care își lucrează singur bucățile lui de pământ, nu reprezintă forma către care tinde societatea omească.

ARTIN EFECT MODERAT
PURGATIV

Se poate găsi soluția care să împacă avantajile mării proprietăți (raționalizare) cu forma individuală a miciei proprietăți țărănești. Ea cere însă înțelegerea între țărani, organizarea și unirea eforturilor, dezvoltarea cunoștințelor agronomice și sprijin dela stat pentru investițiile motomecanice. Țăranii cu proprietățile învecinate trebuie să se grupeze pentru cumpărarea și întreținerea diferitelor mașini agricole și pentru executarea lucrărilor mai importante. Organizarea aceasta a lucrului agricol s'ar putea face la început cu ajutorul cooperăției și mai târziu, când rezultatele acestui fel de a gospodări ar fi convingătoare pentru toți, s'ar putea trece la organizarea colectivă a producției.

Ing. agr. I. M.

SPECTACOLE:

CINEMATOGRAFE:

Mare program de premiere la cinema ROYAL până Duminică: „Cireasa neagră”. În rolurile principale: Francis Kay, Asther Nils, Walter Huston. Două programe complementare: La început jurnalul sonor unguresc și jurnalul „Luce”. Reprezentațiile încep la ora 3.

EGYTEM: „M'am căsătorit de dragoste”

URANIA: „M'am căsătorit de dragoste”

